

Overweging

(bij 1 Samuël 26, 2.7-9.12-13.22-23 en Lucas 6, 27-38)

Wie de nieuwsberichten een beetje volgt – en ik denk zo maar dat velen onder u dat doen – moet soms de moed wel bijna in de schoenen zinken. Goed nieuws is geen nieuws, dat weten we al lang, dat is nooit anders geweest; alleen extremen halen de krantenkolommen en de radio- en tv-journaals. Rampen en oorlogen, moord en doodslag, al het slechte dat mensen overkomt (of dat we elkaar aandoen), het haalt het nieuws. Het geeft een vertekend beeld van de werkelijkheid, waardoor het lijkt alsof er enkel nare dingen plaatsvinden. En tegenwoordig lijkt het nog wat erger te zijn, door wat sommigen elkaar via de sociale media allemaal toewensen. Wie zich op Facebook en Twitter waagt, moet nergens meer van schrikken. Op grond van informatie die we tot ons nemen via deze media, wensen we ieder die anders is, of anders denkt dan wij, kwaad en erger toe. Wie het niet met me eens is, wordt bedreigd, zal voor een tribunaal gebracht, of moet dood... Als je niet oppast, wordt je voordat je het weet meegezogen in deze neerwaartse spiraal. Is dit het nieuwe normaal? Ik mag toch hopen van niet!

Via media, die ooit zijn ontworpen om vrienden te maken en daarmee contact te onderhouden, worden nu vijanden gecreëerd. Mensen die je helemaal niet kent, verklaar je in een paar woorden en met een enkele muisklik tot je ergste vijand. Wat een schril contrast met de woorden van Jezus die we hoorden in het evangelie van vandaag! 'Tot u zeg ik: bemint uw vijanden, doet wel aan wie u haten, zegent hen die u vervloeken en bidt voor wie u mishandelt', staat er. Dat is heel andere koek. Het klinkt als een onmogelijke opdracht. Wie van ons is hiertoe in staat? Je moet wel haast een heilige zijn om dit te kunnen, was mijn eerste gedachte. En het vervolg van deze lezing is als haast net zo lastig te verteren. De andere wang toekeren, je onderkleed afgeven als ze je je bovenkleed afnemen, niet teruggeisen wat je wordt afgepakt. Moet ik me dan maar laten bestelen en mezelf vernederen, wat verlangt Jezus hier in godsnaam van ons? Inderdaad, Jezus vraagt ons te handelen in Gods naam. Om barmhartig, meedogend te zijn als God zelf. Ons wordt gevraagd om niet mee te gaan in het automatisme van oog om oog, tand om tand. Door niet terug te slaan, maar de andere wang toe te keren, doorbreek ik de spiraal van geweld. Doordat ik me kwetsbaar opstel, gaat die ander tegenover mij misschien wel inzien dat hij fout handelt. Hij vernedert zichzelf door mij in mijn kwetsbaarheid toch nog eens te slaan. Wie geen boven- en onderkleed meer draagt, staat in al zijn naaktheid tegenover zijn belager. Zou die dan weer de mens gaan zien, in plaats van een vijand? Wordt hij niet door het doorbreken van het bestaande patroon tot nieuwe inzichten gebracht?

Jezus daagt ons uit om goed te doen, omwille van de handeling zelf. Niet goed doen aan vrienden, die ons later wel weer een dienst terug zullen bewijzen. Niet lenen aan bekenden, die het zeker terug zullen betalen. Nee, we doen het goede omdat we daartoe als mens door God geroepen zijn. Om zelf zo goed als God te zijn. Stel je voor dat iedereen zo zou doen, dan zou de wereld er ineens heel anders uit gaan zien. Als voorbeeld van die

manier van handelen hoorden we het verhaal van David. David, die door koning Saul achtervolgd wordt, enkel omdat Saul jaloers is geworden op deze succesvolle, populaire jongeman. Saul zoekt David om hem te doden. En wat doet David als hij zelf de kans krijgt zijn belager om te brengen? Hij herinnert zich waartoe hij geroepen is als man van God en spaart het leven van Saul, die door Davids handelwijze letterlijk en figuurlijk ontwapend is.

Het is dus mogelijk de negatieve cirkel te doorbreken. Bedenk de volgende keer dat die meneer die voordringt bij de kassa niet je vijand is, maar misschien gewoon haast heeft. Dat die jongere die je naroept niet je vijand is, maar zich misschien heeft laten opjatten eens iets stoers te doen. Dat die fietser die zo irritant gevaarlijk rijdt, niet je vijand is. 'Oordeel niet, dan zul je niet geoordeeld worden', staat er. Doorbreek het patroon, zie als het even kan zelfs je vijand weer als een mens, met al zijn goede en slechte eigenschappen, precies zoals jij zelf mens bent. Wat een oproep is dat!

Zullen wij weigeren om ooit zelf vijand te worden? Willen we werken aan een gezindheid van vrede, zelfs als de ander ons de oorlog verklaart?

Toen aan Etty Hillesum, dat joodse meisje in de Tweede Wereldoorlog, gevraagd werd om de Duitsers te haten, zei ze: "Er is al haat genoeg, ik wil daar geen gram haat meer aan toevoegen."

'Heb je vijand lief' is de uitdaging om zonder op eigen voordeel uit te zijn, te denken, te voelen en te doen; en daardoor deel te krijgen aan het rijk van vrede dat ons beloofd is en dat komen zal.

Dat het zo mag zijn.

(Arthur van Tongeren, 20 oktober 2022)